

Ua tatou talisapaia le matagofie o le tau ma le soifuaga masani i Kuiniselani. Ae peita'i, o tulaga o le natura e lamatia ai e pei o afā fulifaō, matagi, ma lolovai ose vaega o mea e tutupu i lo ta si'osi'omaga. Ua faailoa i tala faasolopito e faapea e lē mafai ona gafatia e tatou ona faato'afilemūina le mata'utia pe a oo mai nei mea.

Faaavana nei le taimi e sauni ai mo faalavelave faafuase'i e ala i:

- Sauni au Fuafuaga mo Faalavelave faafuase'i;
- Sauni au mea e faaogā i Faalavelave faafuase'i; ma
- Sauni lou fale.

O nei galuega faigofie e mafai ona fesoasoani ai ia oe i le sauni mo, le faasaoina, ma faaititia le afaina i mala o le natura.

O le taimi pito lelei e gai ai e sauni lou fale o le le'i oo mai o vaitau o matagi, afā fulifaō ma monesuni.

O le tele o nei fautuaga faata'ita'i e fesoasoani ai ia oe ia sauni lou fale ma mea totino ina ia faaititia avanoa e faaleagaina ai.

1. Tausiga masani o fale

- Siaki le tulaga o iai le tualuga ma toe faamaumau ni maa atofale, faatautau ma faosikulū o le tualuga ua matalatala;
- Faamamā talivai ma alāpaipa ia mafai ona tafe sa'o ese le vai i le saosaoa e mafai ai;
- Teu laau ma lālā laau falala solo; ma
- Teumalu uma mea o loo paepae i lou fanua ma togālaau ia e mafai ona tutupu ai faalavelave pe a agi mai matagi malolosi (e pei o mea-a-fale i togālaau ma mea taalo a tamaiti).

2. Sauniuniga masani o fale

- la mautinoa o lou fale ma mea uma o iai ma taavale ua inisua ma ia lava le kava mo au meatotino – siaki au polisia e aofia ai le faamamāina o otaota ma le la'ueseina;
- Su'e poo fea le potu oi le itū pito malosi o lou fale, ina ne'i e mana'omia lou lafi i lou fale i taimi o matagi malolosi poo afā fulifaō. E masani lava o le potu pito laititi o le fale, e iai ni nai faamalama laititi;
- Faailoa poo fea ma e pe faapefea ona tapē le kī autū o paipa o le vai, eletise ma le kesi; ma
- Faatau mai mea e tatau ona iai i taimi o faalavelave faafuase'i e pei o:
  - kalone e utu iai vai inu,
  - suauu faaleoleo e utu ai lau taavale (ia mautinoa o e teua saogalemū),
  - teipi lautele mo faamalama, ma
  - taga tusitola ma oneone e utu ai taga oneone e poloka ai alāvai e alu i totonu o le fale ia puipui mai ai tane o faleese mai le lolovai.

3. Afai o loo e nofo i laufanua e laveagofie i lologa:

- Teu uma vailaau oona i luga oni fata aveese mai le faataititia i le fogaelele ina nei emo ni uila i taimi o lologa.
- Faailoa poo a mea ta'itasi i totonu o le fale e tatau ona toe sii faamaualuga pe faagaogao pe afai ua mata'utia le lologa i lou fale; ma
- Amana'ia mea nei o loo i lalo:
  - se suiga o ufi o le fola e sui ai le kapeta,
  - sui le tulaga o soketi ma palaka eletise faamaualuga mai le fola.

4. Afai o loo e nofo i laufanua e laveagofie i afā fulifaō poo matagi malolosi:

- Faapipi'i ni puipui poo mea valavala, uamea i faamalama ia atili malosi ai i taimi o savili malolosi; ma
- Faatonu se faufale ua pasi atoatoa e nate siakiina lou fale ma faailoa ni fua ia toe malosi atoa ai le fausaga ma le malu puipuia o lou fale i taimi o savili malolosi.

5. O le taimi e tuuina mai ai lapata'iga o le tau mo afā fulifaō poo matagi malolosi:

- Se'i ese loa uaea o mea fai mea'ai e ola i le eletise mai palaka ma anetena oi tua o televise ma leitio;
- Tapē uma kī autū o laina eletise ma kesi pe a faatonu mai e i latou ua vaai faalavelave faafuase'i;
- Teu ia malu mea-a-fale o fafo ma isi mea faigaluega o togalaau;
- Faatutumu pakete ma tapu taele i vai manino ina ne'i motusia alavai paipa autū;

- Tapuni faamalama e iai ma puipui pe faateipi faamalama faakoluse ise teipi anagatā ma tatoso pupuni o faamalama;
- Faatūtū (paka) taavale ini mea e malu ai, e mamao ese ma laau tetele, pou moli ma alāvai;
- Afai e lē mafai ona maua se mea e malu ai lau taavale, faapulou ise palanikeke ma saisai ia mau ina ia faaititia ai le faaleagaina ise timu aisa;
- Siaki poo saogalemū tagata uma o le auaiga ma vaai poo lalafi ise potu pito malosi i totonu o le fale;
- Alu ma ave lau Pusa o mea e faaogā i Faalavelave faafuase'i a'o loo e lafi mai matagi poo afā fulifaō; ma
- Faalogologo i lau leitio i le alāleo a lou pitonuu mo ni talafou i mea e tutupu ma nisi fe'au o lapata'iga ma le saogalemū.

la manatua pea

O le sauni o lou fale ose sitepu tāua lea aga'i i luma o le nofo sauni o lou aiga mo, le faasaoina ma le gafatia o faalavelave faafuase'i.

O lelei tama'itisi e mo na'o ni faamatalaga ma ua tuuina atu i le agaga talitonu. O le Department of Emergency Services, Emergency Management Queensland ma le State Emergency Service o le a lē saisia i lalo oni tuua'iga ona ose tagata ua manu'a pe leiloa (e aofia ai tulaga e i'u iai o le manu'a poo le leiloa) lea atonu e tupu pe mafatia, poo le ono alia'e sa'o poo le faataamilo, e tusa ma le faalagolago e soo se tagata i luga o faamatalaga o loo i totonu o lelei tama'itisi.

Mo nisi faamatalaga i le sauni mo faalavelave faafuase'i asiasi
www.disaster.qld.gov.au

© 2011 Department of Community Safety